

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN BÉATRIX DE CUSANCE [ANTWERPEN]
24 JULI 1653
5298A

Samenvatting: Huygens stuurt Béatrix de Cusance enkele stukken die te maken hebben met de ‘Orde de la Joye’ van Amalia Margaretha van Brederode. Ook meldt hij de tevredenheid van Amalia Margaretha over Béatrix’ vreugde over het portret van Amalia van Solms.

Bijlage: ‘Institution de l’Orde de l’Union de la Joye’ (Amalia Margaretha van Brederode 1653); ‘À Madame la Comtesse de Slavata,’ (Huygens 1653; gedicht).

Een onmiddellijke reactie van Béatrix is niet bekend. Huygens schreef opnieuw op 14 augustus 1653 (5305). Béatrix antwoordde op beide brieven op 17 augustus 1653 (5305A).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX dl. 2, p. 543: ontwerp (autograaf).

Vroegere uitgaven: Huysman 2006, II, p. 21.

— Huysman & Rasch 2009, nr. 15, pp. 251-252: volledig, met Nederlandse vertaling (pp. 101-102)

Namen: Amalia Margaretha van Brederode; Amalia van Solms.

Titel: *Cessez mortels* (Bataille 1613).

Transcriptie

À Madame de Lorraine.
24 Juillet 1653.

Madame,

La recherche de ces beaux articles a reculé mes devoirs, ne me semblant chose raisonnable que j’osasse me présenter à Vostre Altesse avec ce que je luy doibs de très-humbles remercimens pour toutes les bontez dont il luy a plu m’honorer, qu’en mesme temps je ne me deschargeasse du paquet que j’avoy entrepris de luy faire veoir. Vostre Altesse y trouvera des railleries assez plaisantes et si conformes à sa belle humeur qu’à mon advis c’est grand dommage que d’autres l’ayent prévenue en ce dessein, n’y ayant personne à qui la Grande-Maistrise de cest Ordre revienne mieux qu’à Vostre Altesse et qui soit plus capable d’en maintenir les édits de bonne grace.

Celle dont Vostre Altesse a voulu acceullir le portraict de Madame la Princesse d’Orange luy a esté rapportée avec tant de circonstance, et avec des descriptions si particulières du beau lieu où il sera planté, qu’elle s’en est resjouie ouvertement et avec des applaudissemens qui ont commencé par Ha! de sorte, Madame, que l’Ambassadeur a eu la fortune de complaire à deux femmes, cousines à la fois, qui n’est pas un succès d’à tous les jours. Il supplie très-humblement celle d’Anvers de luy continuer sa part de ce bonheur, et de s’asseurer qu’il en usera avec les respects convenables, et que, quand il pourroit se sentir moins maistre de soy-mesme qu’il ne doibt (car une Princesse luy a appris que l’on ne le sçauroit tousjours estre), il n’oubliera pas de s’appliquer le capeçon qui s’appelle *Cessez mortels*, et ainsi toute son ambition se bornera dans la gloire d’estre avoué,

Madame,

le très-humble et très-obéissant serviteur et cousin en Adam
[etc.]

1. Institution de l’Ordre de l’Union de la Joye (Den Haag, Kon. Huisarch., Inv. A 14, Afd. XIII, nr. 21) : ‘... Ceux qui par oeuvres de superrogation viendront à fournir plus abondamment des belles choses à la délectation de l’esprit ..., leur mérite sera reconnu par un applaudissement qui commence par *hà*, ...’

Vertaling

Aan mevrouw van Lotharingen.
24 juli 1653.

Mevrouw,

De zoektocht naar deze schone artikelen heeft mijn verplichtingen vertraagd, omdat het mij slechts redelijk toescheen dat ik mij aan u zou durven presenteren met de nederige dankbetuigingen die ik u verschuldigd ben voor alle weldaden waarmee u mij heeft willen vereren, terwijl ik mij tegelijkertijd ontlastte van het pak dat ik mij voorgenomen had u te laten zien. U zult hierin grappige ²schertsgedichten aantreffen en zodanig in overeenstemming met uw mooie inborst dat het naar mijn mening heel jammer is, dat anderen u met dit plan zijn voorgeweest, aangezien er niemand is aan wie het grootmeesteresseschap van deze orde meer toebehoort dan aan u en er niemand is die beter in staat is de bijbehorende voorschriften met welwillendheid te handhaven.

De gelijke welwillendheid waarmee u het portret van mevrouw de ³prinses van Oranje hebt willen ⁴ontvangen is ⁵haar zo omstandig gerapporteerd, en met zulke gedetailleerde omschrijvingen van de mooie plek waar het zal worden opgehangen, dat zij zich er vrijuit over heeft verheugd, en met ⁶blijken van bijval die met 'Ha' begonnen, zodat, mevrouw, de ⁷ambassadeur het genoeg had twee ⁸dames, die ook nog familie van elkaar zijn, ter wille te zijn, iets waarin men niet dagelijks slaagt. Hij verzoekt de Antwerpse dame nederig voor hem haar deel van dit geluk te laten voortduren, en er zeker van te zijn dat hij er met passende eerbied gebruik van zal maken, en dat hij, als hij zich eens minder meester van zichzelf zou kunnen voelen dan hij zou moeten (want een vorstin heeft hem geleerd dat men dat niet altijd kan zijn), niet zal vergeten zich te bedienen van de monnikskap die ⁹*Cessez mortels* heet en dat zo zijn streven zich zal beperken tot de luister te mogen zijn,

mevrouw,

de nederige en gehoorzame dienaar en neef door Adam
[enz.]

2. Vermoedelijk het gedicht 'À Madame la Comtesse de Slavata' (5 juli; Gedichten 5, pp. 43-44), alsmede een afschrift van de brief die Amalia Margaretha dezelfde dag (5 juli 1653), in de stijl van de orde en grotendeels op rijm, naar hem in Den Haag stuurde (Worp 5, nr. 5297, pp. 179-180).

3. Amalia van Solms.

4. Van 9-13 juli 1653 was Huygens in Antwerpen, waar hij Béatrix het portret van Amalia van Solms [van de hand van Gerard Honthorst] overhandigde.

5. Amalia van Solms.

6. Toespeling op de reglementen van de Ordre de l'Union de la Joye: zij die zich speciaal verdienstelijk voor de orde hebben gemaakt worden beloond 'met toejuichingen die met Ha beginnen, zoals 'Ha wat is dit mooi' enz.' (Maar volgens Huygens' gedicht moest een ridder van de orde elke zin eindigen met 'Ha.')

7. Huygens.

8. Vermoedelijk worden hier Amalia van Solms en Amalia Margaretha van Brederode bedoeld. Amalia Margaretha was een dochter van Wolfert van Brederode en Anna van Nassau. Na Anna's dood was Wolfert in 1638 hertrouwd met Louise van Solms, een zuster van Amalia van Solms.

9. Gabriel Batailles beroemde air met luitbegeleiding in *Airs de differents auteurs, mis en tablature de luth par Gabriel Bataille ... Quatriesme livre* (Parijs 1613), fols. 20v-23r. De tekst van de eerste strofe luidt:

Cessez, mortels, de soupirer, | Cette beauté n'est pas mortelle. | Il est permis de l'adorer, | Mais non pas d'estre amoureux d'elle, | Les dieux tant seulement, | Peuvent aymer si hautement.

Huygens benut de tekst om te bevestigen dat hij - als een monnik - slechts erop uit is om Béatrix te vereren, niet om haar te beminnen, zelfs als hij zich zou laten gaan.
